

20. YÜZYILIN SONUNDA JEODEZİ VE FOTOGRAMETRİ MÜHENDİSLİĞİ PLATFORMUNDA KADIN

Dr. Gaye KIZILSU

ÖZET

Yeni bir yüzyılın başında gelişen teknolojiyle beraber jeodezi ve fotogrametri mühendisliğinde yaşanan değişimler ve yenilikler, insan haklarının son derece önem arzettiği dünyamızda kadınların da bu bilim içindeki yerini ve durumunu belirlemeyi gerektirmektedir. Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olduğu ve sosyo-ekonomik açıdan zaman zaman zor günler geçirdiği gözönüne alınırsa erkekler kadar kadınlara da ne kadar önemli görevler düştüğü anlaşılmaktadır. Bu çalışmada kadınlarımızın kazandıkları haklar ve katedilen yollar araştırılarak kadının sosyal hayat ve mesleğimizdeki konumu irdelenecektir.

GİRİŞ

20. Yüzyılın sonunda mesleki gelişmelerle beraber ele alınması gereken bir konu da bu platformda kadın mühendislerin ve bilimkadınlarının yeri, sorumlulukları ve önemidir. Her alanda olduğu gibi bu alanda da birçok kadın mühendis ve bilimkadını yetişmekte ve ülkenin dört bir yanında kalkınmaya olabilecek en ufak bir katkı için seve seve çalışmaktadırlar. Alabildikleri sorumluluk çerçevesinde yaşadıkları birtakım sorunlar ve sınıtlar bulunmasına rağmen karşı cinsleri aratmayacak başarıyı yakalamasını bilmişlerdir. Özellikle jeodezi ve fotogrametri mühendisliği ve buna benzer mesleklerin temelindeki grup çalışması ve büro dışı çalışma zorlukları bile Türk kadınının bu gibi mesleklerle yönelmesine bir engel teşkil etmemiştir. Toplum içinde bir çok rolü aynı anda yüklenen kadın hem annedir, hem evlattır, hem emekçidir, hem evinin kadınıdır yani toplumun temel taşıdır. Ona duyulan ihtiyaç, her konuda verdiği destek ve katkı gözardı edilemez. Genelde ataerkil bir aile yapısını benimsemiş olan Türk toplumunda olaylara ve konulara bir de kadının gözüyle bakmak ve onun hissettikleriyle yaşamak gerekir.

KADIN HAKLARI

Çağdaş hukuk devleti kurmanın ana şartı, toplum içinde erkeğe olduğu gibi kadına da sosyal, kültürel ve siyasal haklarını tanımak, bu haklara saygı göstermektir. Çağdaş-

laşmanın ve çağdaş bir toplum olabilemin yolu ve yöntemi budur. Çünkü kadın hakları bir anlamda insan haklarının da ayrılmaz bir parçasıdır. Zira insan kavramını kadın ve erkek birlikte oluşturmakta, bu kavrama her iki cins birlikte anlam kazandırmaktadır, (Yapıcı 2000).

1929' da Cumhuriyetin ilanı ile başlayan bir devir kadına da bir takım hak ve sorumluluklar getirmiş, Osmanlı toplumunda hemen hiçbir toplumsal ve siyasal hakkı bulunmaya kadınlara Medeni Kanun'la bazı haklar tanınmış olmakla birlikte, siyasal haklar açısından bir değişiklik yapılmamıştı. Atatürk'ün girişimiyle kadınların iktisadi ve siyasal yaşama katılmaları yönünde bir dizi değişiklik yapılarak, 1930'da belediye seçimlerinde seçme, 1933' te çıkarılan Köy Kanunu'yla muhtar seçme ve köy heyetine seçilme, 5 Aralık 1934' te Anayasa'da yapılan bir değişiklikle de milletvekili seçme ve seçilme haklarının tanınmasıyla, Türk kadını o yıllarda Avrupa devletlerinin çoğundaki kadınlardan daha ileri haklar elde etti ve çok geçmeden toplumda erkeklerin çalıştığı her alanda yerini aldı.

Bugün ülkemizde kadın hakları konusunda her ne kadar iyiye doğru bir gidiş varsa da henüz ne yazık ki pek çok batılı ülkenin oldukça gerisindeyiz. Türkiye'de erkeklerin %2.1'i, kadınlarınsa neredeyse %30'u okuma-yazma bilmiyor. Aileleri tarafından eğitim almasına izin verilmeyen, ezilen, fiziksel olarak zarar verilen genç kızları, kadınları her gün etrafımızda görüyor ve gazete haberlerinde okuyoruz. Türkiye'de henüz bu gibi olaylar yaşanırken eğitimi tamamlayıp başarı için koşan kadınlarımızın takdir edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Atatürk kadının yükselmesi görüşüne şu sözleriyle yer vermiştir: "İnsan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cins insandan mürekkeptir. Kabil midir ki, bu kütlemin parçasını ilerletelim, ötekini ihmal edelim de kütlemin bütünlüğü ilerleyebilsin? Mümkün müdür ki, bir cismin yarısı toprağa zincirlerle bağlı kaldıkça öteki kısmı göklere yükselebilir?"

Her yıl 8 Mart'ta kutlanan Dünya Kadınlar günü onları hatırlamak, sorunlarına eğilmek için çok güzel bir vesiledir. Fakat bu tek bir günle çözüme kavuşacak bir konu olmadığı gibi kişisel değil toplumca üstünde durulması gereken bir konudur.

KADININ SOSYAL ROLÜ

Cinsler arasındaki yapısal fark, hiçbir insan toplumunda, hiçbir çağda görmezlikten gelinmemiştir. Bu fark, toplumsal bakımdan işlevsel olarak değerlendirilmiş, toplumsal kültürel değerlerin temeli olmuştur. Bu farklılığı, her çağ, her toplum, kendi koşullarına, bilgi ve teknik düzeyine, çağın ve toplumun gereksinmelerine göre yorumlamış; toplumsal bilinçte cinsler hakkında işlevsel bir bilinç oluşmuştur (Mengusoğlu 1997).

Sivil toplumda üstlendiği eş, annelik, evlatlık, kardeşlik rolleriyle herkesin mutluluğu için çabalayan kadın bu görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışır. Eşine maddi manevi her konuda destek olan, çocuklarının bakımından eğitimine kadar ilgile-

nen, evinin işleriyle başa çıkmaya, anne ve babasına yardımcı olmaya çalışan kadın her adımda iş başındadır. Günümüze kadar ataerkil aile ve kültürde erkek ağırlıklı düzenler kurulmuştur. Fakat görülmektedir ki yükün büyük bir bölümü kadının omuzlarındadır. Atatürk " Erkeklerle ilk öğüdü, ilk eğitimi veren ve onun üzerinde ilk analık nüfuz ve tesirini kuran kadındır " sözüyle bir yerde bu yükü tarif etmiştir. Bu sorumluluklarının yanında bir de iş hayatı ve problemleri sahneye çıktığında birçok karakteri aynı anda canlandıran tek kişilik bir tiyatro oyununun oyuncusu edasında bir insanla karşılaşırız. Kadın da bir insandır. Gelenek ve göreneklerde, kurumsallaşmış görüşte, tarihsel sosyal bilinç, insan olmayla ilgili birçok hakları kadına tanımaz. Biz bir yandan kadının insan olduğundan kuşku duymazken, farketmeden, düşüncelerimiz, kararlarımız, davranışlarımızda, insan olmakla ilgili bir çok hakları ve değerleri kadından geri alırız.

Aslında insan bir kavramdır; sadece insan olan bir varlık yoktur. Somut olarak varolan ya kadındır ya da erkek. Bir kavram olan insanın içini kültür doldurur. Çeşitli kültürlerdir insan kavramına içerik kazandıran. Her çağın insanın ne olduğu, ne olması gerektiğini yansıtan bir "insan imgesi" vardır. Bu imge, çağların, toplumların, bilgi-teknik ve kültür düzeyine, tarihsel deneyimlerine göre şekil almış ve toplumsal bilinçle bilinçsizce işlemiştir (Mengusoğlu 1997).

MESLEKİ EĞİTİM ve İŞ HAYATI

Kültürlü bir toplumun yolu kadın erkek ayırımı yapılmaksızın eğitim koşulundan geçer. Çocuklarımızın iyi eğitim alması, gençlerin kültürlü yetiştirilerek yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi gelecekteki kuşakların daha iyi şartlarda daha çağdaş bir toplum olmalarını sağlayacaktır. Özellikle gelişmeye açık olan mesleğimizde bu yönde çalışmalar yapılmalı, özellikle mesleki tanıtıma ağırlık verilmelidir. 2000 yılı itibariyle 8 üniversitede 4 yıllık mühendislik, 1 üniversitede ise yüksek lisans ve doktora eğitimi verilmektedir. Fakat maalesef bölümlere giren öğrencilerin sadece yaklaşık %10 u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Kız öğrencilerin bu mühendislik mesleğini tercih etmeme sebeplerini araştırdığımızda şu faktörlerle karşılaşmaktayız:

- Bilinçsiz seçim
- Lineer düşünememe
- Üniversite ve fakültenin imajı
- Meslek konusundaki bilgisizlik (bölümün yeterli tanıtımının yapılmaması)
- Aile ve lisenin cesaret vermemesi
- İş imkanları ve gelecek endişesi

Daha önceki dönemlerde bölüme giren kız öğrencilerin azlığı, çoğunluğu erkek öğrencilerden oluşan bir bölümde eğitim görme ve iletişimsizlik yeni girecek öğrencileri olumsuz etkilemektedir.

Üniversitelerimizdeki öğretim kadromuza baktığımızda ise 9 üniversitede görevli yaklaşık 180 öğretim görevlisinin 30 u kadındır. Bu oran az olmasına karşın şimdiye kadar mezun olan bayan mühendis sayısı ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek kalmaktadır. Bu sayının büyük bir bölümü (20 hanım öğretim görevlisi) iki üniversitede (İTÜ ve YÜ) yoğunlaşmıştır. Öğretim görevlisi hanımlarımızın çoğu yüksek mühendis ve doktorasını yapmış kariyer sahibi, kendi branşlarında kendilerini ve mesleklerini geliştirmeye çalışan iletişimci kuvvetli kişilerdir. Bayan mezunlarımızın çoğunluğu ise belediyeler, tapu ve kadastro müdürlükleri gibi devlet dairelerinde ve bir kısmı da özel sektörde (inşaat veya harita firmalarında) çalışmaktadır. Kadınlar toplumun her kesiminde olduğu gibi mühendislik mesleğinde de önemli bir yer tutarlar. Bunun sebepleri ise şöyle sıralanabilir:

- Kadınlar toplumumuz içinde büyük bir güce sahiptir. Rollerinin farkında ve duyarlıdır
- Toplum içinde tüketicilerin %50 sini kadınlar oluşturur ve bunu %50 nin üstüne çekmeye kararlı gözükmektedirler
- Kadınlar her konuda tamamlayıcı ve birleştirici olmakla beraber bir anda bir çok işi birarada yürütebilmede uzmandırlar
- Çok iyi bir takım kurucu olabilirler, etkili iş idaresi stilleri vardır
- Kadınlar kıvrak zekalı ve yetenekli, çalışkan insanlardır
- Teknolojide oldukça aktif olup başarı ve kariyere ulaşmasını bilirler
- Güvenlik, çevre koruma, eğitim gibi değerlere önem verirler
- İnsani problemleri çözme gücüne sahiptirler (Widnall 2000).

En önemli ve genelde karşı cinsin kullandığı olumsuz tarafları ise erkekler kadar fiziki dayanıklılığa sahip olamayışlarıdır. Anne oluşları ise ikinci zayıf yönleridir. Ailevi sorunlarla evin erkeğinden çok kadınlar ilgilendiği için pek çok işveren erkek çalışmanı tercih etmektedir. Özellikle jeodezi ve fotogrametri mühendisi olan hanımlar arazi çalışmalarının yanısıra çoğunlukla büroda bilgisayar üstünde çalışmayı, ölçmelerden çok bunların hesap işleri ve sonuçlarıyla ilgilenmeyi tercih etmekte ve yönetim kadrosunda bulunmaktadırlar.

SONUÇ

Kurtuluş Savaşında erkeğin yanında olduğunu gösteren Türk kadını azmi, cesareti, dayanıklılığı ve zekasıyla önce kanuni haklarını kazanmış sonra da toplumdaki yerini almıştır. Kadının toplumdan ayrıca talep ettiği bir hak yoktur, yeter ki baskıyla elinde-

ki hak alınmasın. Medeni bir toplumun anahtarı kadındır. Onun özelliklerinden faydalanan teknoloji ve iş dünyası her zaman kazançlı çıkmaktadır. Bugün önemli mevkilere gelmiş, ülke ve dünya çapında tanınmış pek çok başarılı Türk kadını vardır. Türkiye'nin neresinde olursa olsun kadınlarımıza sahip çıkmak, ezilmekten kurtarmak, çalışmalarını desteklemek, onların güven kazanmalarını ve eğitilmelerini sağlamak, hem toplum hem de ülkenin geleceği açısından faydalı olacaktır. Tanıtımlar ve çeşitli faaliyetlerle hanımları mesleğimize çekmek jeodezi ve fotogrametri mühendisliğinin de çehresini değiştirecektir. Bu çalışmayı ulu önder Atatürk'ün bir sözüyle noktalamak gerekirse,

"Şuna inanmak lazımdır ki, dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir."

KAYNAKLAR

MAKTAV, D., ERKAYA, H., "Türkiye'de Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Eğitiminin Genel Değerlendirilmesi ", 4. Harita Kurultayı, 1-4 Şubat 1993, Ankara.

MENGUSOĞLU, T., "Kadın İnsan da", İnsancıl Dergisi, Mart 1997.

YAPICI, Ş., "Atatürk ve Kadın Hakları", Kent Gazetesi, Sayı:9810, 2000.

WIDNALL, S., "Digits of Pi: Barriers and Enablers for Women in Engineering", S.E. Regional National Association of Engineers Meeting, Georgia Tech., 2000.